

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi paikkatietoinfrastruktuurista annettua lakia. Lailla on pantu täytäntöön paikkatietoinfrastruktuurin perustamista koskeva Euroopan unionin direktiivi, jonka tarkoituksena on yhdenmukaistaa sekä systematisoida tietentyyppisten julkisen hallinnon hallussa olevien tietovarantojen hallintaa ja tehostaa niiden käytettävyyttä erityisesti ympäristöä koskevassa päätöksenteossa.

Lain muutoksella toteutettaisiin sellaiset muutokset direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa, joita Suomen ja komission asiasta käymän tietojenvaihdon perusteella edellytetään. Lain terminologiaa esitetään myös muutettavaksi vastaamaan direktiivin täytäntöönpanosta paikkatietoaineistojen ja -palvelujen yhteentoimivuuden osalta annetun Euroopan unionin asetuksen mukaista terminologiaa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Lainsäädäntö.....	3
Paikkatietojen hyödyntäminen.....	5
2.2 EU:n lainsäädäntö.....	6
INSPIRE-direktiivi ja sen tavoite.....	6
Direktiivin nojalla annettavat täytäntöönpanosäännöt.....	6
2.3 Nykytilan arviointi.....	8
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	8
3.1 Tavoitteet.....	8
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	9
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	10
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	10
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	10
4.3 Ympäristövaikutukset.....	11
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	11
5 ASIAN VALMISTELU.....	11
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	11
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	13
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	13
1 luku Yleiset säännökset.....	13
2 VOIMAANTULO.....	16
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	16
LAKIEHDOTUS.....	18
Laki paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain muuttamisesta.....	18
LIITE.....	21
RINNAKKAISTEKSTI.....	21
Laki paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain muuttamisesta.....	21

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Hallituksen esityksen tarkoituksena on täsmentää Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/2/EY, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2007, Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamisesta, jäljempänä *INSPIRE-direktiivi* kansallista täytäntöönpanoa. Direktiivi tuli voimaan 15 päivänä toukokuuta 2007 ja sen kansalliseksi täytäntöönpanemiseksi annettu laki paikkatietoinfrastruktuurista 17 päivänä kesäkuuta 2009.

INSPIRE-direktiivin tavoitteena on tehostaa ja jäsentää julkisen hallinnon hallussa olevien paikkatietovarantojen hallintaa sekä lisätä niiden käytettävyyttä kehittämällä sijaintitietojen käsittelyä ja niihin liittyviä tietopalveluita. Direktiivin täytäntöönpanolla on edistetty paikkatietovarantojen käyttöä erityisesti ympäristöasioiden hoidossa sekä jäsenetty yleisesti viranomaisten välistä yhteistyötä paikkatietojen keruussa ja hyödyntämisessä. Paikkatietojen tehokkaalla käsittelyllä on luotu edellytyksiä monipuolisten paikkatietojen hyödyntävien kansalaispalvelujen syntymiselle. Ehdotetulla lailla täsmennettäisiin direktiivin kansallista täytäntöönpanoa ja luotaisiin nykyistä paremmat edellytykset sille, että kansallinen paikkatietoinfrastruktuuri muodostaisi Suomen osalta INSPIRE-direktiivissä edellytetyn perustan Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuurille.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Lainsäädäntö

Yleistä

Ennen paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain (421/2009), jäljempänä *INSPIRE-laki* voimaantuloa Suomessa ei ollut lainkaan yleistä viranomaisen hallussa olevia paikkatietoja nimenomaisesti koskevaa lainsäädäntöä, eikä muutakaan INSPIRE-direktiivin kaikki osa-alueet riittävän hyvin kattavaa kansallista sääntelyä. Paikkatietojen tuottamisesta oli säädetty ainoastaan yleisesti eräissä viranomaisia koskevissa erityislaeissa. Eri sektorien substanssilainsäädäntöihin sisältyvistä yleisistä velvollisuuksista tietojen keräämiseen, hallintaan ja ylläpitoon on paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain ja sen järjestelmän myötä saatettu paikkatietoa koskevilta osiltaan luopua ja siirtä keskitettyyn, paremmin hallittavaan sekä tehokkaamman yhteiskäytön mahdollistavaan järjestelmään.

INSPIRE-laki tuli voimaan 17 päivänä kesäkuuta 2009. Lailla pantiin kansallisesti täytäntöön INSPIRE-direktiivi, joka tuli voimaan 15 päivänä toukokuuta 2007. Kansallinen lainsäädäntö tuli mukauttaa kahden vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta. Suomi oli ensimmäisten maiden joukossa, jotka saattoivat direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään.

Paikkatietojen käytön kannalta merkittäviä säännöksiä ovat luonnollisesti edelleen yleiset viranomaisten tiedonhallintaa ja tietojen saatavuutta koskevat säännökset, joiden muutokset tapahtuvat itsenäisesti ja koskevat toteutuessaan muun viranomaistiedon ohella oman soveltamisalansa puitteissa myös paikkatietoaineistojen muodostamaa kokonaisuutta.

Laki paikkatietoinfrastruktuurista

INSPIRE-lain toimeenpanon yleinen ohjaus ja seuranta kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle, jonka toimialaan paikkatietojen yhteiskäyttö valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 19 §:n mukaan kuuluu. Maa- ja metsätalousministeriö toimii myös INSPIRE-direktiiviä koskevasta yhteydenpidosta komission kanssa vastaavana yhteystahona, jonka nimeämistä direktiivin 19 artiklan 2 kohta edellyttää. Yhteistyötahoa tukevana direktiivin edellyttämänä koordinaatioelimenä toimii maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä toimiva paikkatietoasioita käsittelevä neuvottelukunta.

INSPIRE-direktiivin toimeenpano perustuu keskeisesti direktiivin nojalla annettujen, direktiiviä täydentävien täytäntöönpanosääntöjen käyttöön. Täytäntöönpanosäännöissä annetaan direktiiviä yksityiskohtaisempia ohjeita ja vaatimuksia täytäntöönpanoa varten, mutta samalla täsmennetään myös direktiivin juridista täytäntöönpanoa. Sääntöjen tarkoitus on muuttaa direktiivin muita kuin keskeisiä osia ja täydentää sitä.

Täytäntöönpanosäännöt on annettu pääsääntöisesti Euroopan Unionin komission asetuksina, joten ne ovat suoraan kansallisesti sovellettavaa lainsäädäntöä, jota ei kirjoiteta uudelleen kansalliseen lainsäädäntöön. Direktiivin toimeenpanon seuranta ja raportointia koskeva sääntö on annettu komission päätöksensä. Toimeenpanosäännöt koskevat metatietoa, paikkatietoaineistojen ja -palvelujen yhteentoimivuutta, verkkopalveluita sekä paikkatietoaineistojen yhteiskäyttöä. Keväällä 2009, kun INSPIRE-direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä tuli ajankohtaiseksi, täytäntöönpanosäännöistä hyväksyttynä oli vain metatietoa koskeva joulukuussa 2008 annettu täytäntöönpanosääntö. Verkkopalveluita koskeva täytäntöönpanosääntö annettiin 19 päivänä lokakuuta 2009. Sittemmin kaikki direktiivissä edellytetyt täytäntöönpanosäännöt on annettu ja tarkempi arvio kansallisen lainsäädännön suhteesta niiden vaatimuksiin on mahdollista toteuttaa.

Direktiivin toimeenpanon sekä kansallisen paikkatietostrategian tavoitteena ollut toimivan ja tehokkaan kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin saavuttaminen on lain voimassa olon aikana edennyt pääosin hyvin. Direktiivin kansalliseen toimeenpanoon on kuitenkin vaikuttanut se, että kaikki direktiivin täytäntöönpanon kannalta keskeiset direktiivin täytäntöönpanosääntöjä sisältävät komission asetukset eivät olleet valmiita vielä direktiivin tullessa voimaan, tai lakiehdotusta paikkatietoinfrastruktuurista valmisteltaessa. Näiltä keskeisiltä osiltaan direktiivin kansalliselle lainsäädännölle asettamat vaatimukset ovat sittemmin täsmentyneet ja kansallisen lainsäädännön parempi yhdenmukaistaminen direktiivin sekä sen nojalla annettujen täytäntöönpanosääntöjen kanssa on tullut ajankohtaiseksi.

Toinen keskeinen esitettävän lainmuutoksen taustalla vaikuttava seikka on Euroopan komission INSPIRE-direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä koskenut tarkastelu ja sen myötä komissiolta saatu entistä yksityiskohtaisempi tieto niistä edellytyksistä, joita direktiivin kansalliselta täytäntöönpanolta edellytetään. Euroopan komissio on tarkastellut direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sen täytäntöönpanoa kaikissa jäsenmaissa. Komissio on täytäntöönpanon tarkastelun yhteydessä pyytänyt jäsenmaiden viranomaisilta tiettyjä selvityksiä, joiden perusteella se on esittänyt näkemyksensä siitä, miten direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä on mahdollisesti muutettava, jotta jäsenvaltion voidaan katsoa toteuttavan direktiivin vaatimukset asianmukaisella tavalla.

Komissio on toimeenpanoa koskevan tarkastelunsa yhteydessä lähettänyt Suomelle INSPIRE-direktiivin täytäntöönpanoa koskevan tietopyynnön EU:n niin sanotun Pilot -järjestelmän kautta 17 päivänä huhtikuuta 2013. Suomi on vastannut tietopyyntöön 25 päivänä kesäkuuta 2013. Tämän alustavan tietojenvaihdon tuloksena komissio on esittänyt Suomelle täytäntöön-

panoa koskevan täydentävän tietopyynnön 4 päivänä toukokuuta 2015, jossa se on todennut tarvitsevänsä Suomelta lisäselvennyksiä täytäntöönpanon tietyistä yksityiskohdista ja on edelleen esittänyt näkemyksensä, että direktiivin täytäntöönpanoa olisi Suomen osalta täsmennettävä. Suomi on vastannut komission esittämään täydentävään tietopyyntöön 3 päivänä kesäkuuta 2015. Vastauksessa komissiolle esitetyt täytäntöönpanon täsmenämiseksi tehtävät toimenpiteet ovat kansallisen lain muuttamista koskevilta osiltaan yhdenmukaiset tässä esityksessä ehdotettujen lainmuutosten kanssa.

Asiakirjojen julkisuus ja henkilötietojen suoja

INSPIRE-direktiivin soveltamisalaan kuuluvat paikkatietoaineistot ovat pääosin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), jäljempänä *julkisuuslaki* tarkoitettuja viranomaisten asiakirjoja. Sellaisina ne ovat lähtökohtaisesti julkisuuslain 1 §:ään sisältyvän julkisuusperiaatteen mukaisesti julkisia, ellei niitä koske jokin laissa säädetty erityinen salassapitoperuste. Julkisuusperiaatteesta poikettaessa tietojen yhteiskäytössä viranomaisten välillä keskeisiksi tulevat julkisuuslain 29 ja 30 §:n säännökset, joissa on säännelty salassa pidettävien tietojen antamista toiselle viranomaiselle tai ulkomaan viranomaiselle sekä kansainväliselle toimielimelle. Viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos tiedon antamisesta on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty.

Henkilötietolailla (523/1999) turvataan yksityiselämän ja yksityisyyden suojaa henkilötietojen käsittelyssä. Henkilötiedon määrittely henkilötietolaissa vastaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, jäljempänä *henkilötietodirektiivi* määrittelyä. INSPIRE-direktiivin alaan eivät lähtökohtaisesti kuulu henkilötiedot. Jotkin sen soveltamisalaan kuuluvat kansalliset tietoaineistot voivat, jos ne voidaan yhdistää tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön, kuitenkin muodostaa myös henkilötietolain tarkoittaman henkilörekisterin. Henkilötietolainsäädäntö on siten oleellinen osa sitä oikeudellista viitekehystä, jossa paikkatietojen käsittely tapahtuu. Tarvittaessa teknisesti kuitenkin voidaan yleensä erottaa käsiteltävistä tietoaineistoista niihin sisältyvä paikkatieto ja henkilötieto. Tämä voi olla tietojen yhteiskäyttöä järjestettäessä tarpeen henkilötietolain 7 §:ssä säädetyn käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen toteuttamiseksi.

Vuonna 1995 hyväksytyn Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta periaatteiden päivittämiseksi ja nykyaikaistamiseksi Euroopan unionin komissio on esitellyt kokonaisvaltaiseen tietosuojauudistukseen tähtäävän säädöspaketin, jonka myötä henkilötietodirektiivi nykymuodossaan kumottaisiin. Tulevaisuudessa henkilötietojen sääntelyssä keskeiseksi säännökseksi nousisi henkilötietodirektiivin korvaava Euroopan komission tietosuojaa-asetus, joka asetuksen tasoisena on voimaan tullessaan jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Tietosuojaa-asetusta koskien on 15 päivänä kesäkuuta 2015 saatu aikaiseksi poliittisen kompromissin sisältävä komission yleisnäkemyksen. Asetus on tarkoitus saattaa voimaan vuonna 2016. Tietosuojaa-asetus ei henkilötietodirektiivin tavoin koskisi välittömästi varsinaisia paikkatietoja, vaan sen vaikutukset ilmenisivät nykyisen henkilötietosääntelyn tavoin tilanteissa, joissa tietoaineistot ovat yhdistettävissä tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön.

Paikkatietojen hyödyntäminen

INSPIRE-direktiivin toimeenpanon kansallisena yhteystahona Suomessa toimii maa- ja metsätalousministeriö ja kansallisena koordinaatioelimenä kehitystä ohjaa ja seuraa valtioneuvoston

asettama Paikkatietoasiain neuvottelukunta, joka toimii maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä.

Kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin toteuttaminen on ollut tavoitteena Suomessa jo ennen direktiivin voimaantuloa ja sen kansallisen toimeenpanon toteuttamista. Direktiivin toimeenpanon edellyttämät toimenpiteet ovat lain voimassaoloaikana tehostaneet myös kansallisen infrastruktuurin kehittämistä jäsentämällä toimintaa sekä asettamalla sille selkeitä tavoitteita ja aikatauluja. Parempi jäsentyneisyys ja aikataulutus ovat aktivoineet paikkatiedon tuottajia ja tehostaneet niiden toimintaa sekä lisänneet tietovarantojen käyttöä ja vaikuttavuutta.

Kansallinen ja eurooppalainen paikkatietoinfrastruktuuri ovat kehittyneet jatkuvasti paremmin yhteen toimiviksi palveluiksi ja palvelukokonaisuuksiksi. Yleinen tietämys paikkatiedoista ja niiden hyödyntämismahdollisuuksista palvelujen tuottamisessa on lisääntynyt ja palvelujen kysyntä on lisääntynyt. Paikkatietoinfrastruktuuria hyödyntävien palvelujen kysynnän lisääntyä tiedon tuottajien halukkuus katselu- ja latauspalvelujen toteuttamiseen on kasvanut. Palvelujen kysynnän kehitys on osaltaan muokannut paikkatietopalvelujen tarjontaa ja paikkatiedon keruuta. Myös yksityisille paikkatiedon tuottajille on luotu mahdollisuuksia muuttaa omat prosessinsa rajapintapalvelujen kautta yhteensopiviksi viranomaisen aineistojen kanssa.

2.2 EU:n lainsäädäntö

INSPIRE-direktiivi ja sen tavoite

INSPIRE-direktiivin keskeisenä tavoitteena on paikkatietojen yhteentoimivuuden ja yhteiskäytön lisääminen Euroopan unionissa sekä yhteisön ympäristöpolitiikkoja ja toimintoja tukevan eurooppalaisen paikkatietoinfrastruktuurin perustaminen. Euroopan laajuinen paikkatietoinfrastruktuuri perustuu jäsenvaltioiden perustamiin ja ylläpitämiin kansallisiin paikkatietoinfrastruktuureihin. Eurooppalaisen ja kansallisten infrastruktuurien kautta parantuvan viranomaisten välisen tietojen yhteiskäytön avulla pyritään tehostamaan paikkatiedon hyödyntämistä julkisyhteisöjen ja liikeyritysten toiminnassa sekä mahdollistamaan kansalaisille vaapmpi pääsy oleellisiin paikkatietoihin ja niitä hyödyntäviin sähköisiin palveluihin.

Paikkatietoinfrastruktuurilla tarkoitetaan direktiivin 3 artiklaan sisältyvän määritelmän mukaan direktiivin mukaisesti tuotettuja, ylläpidettyjä tai saataville asetettuja metatietoja, paikkatietoaineistoja ja paikkatietopalveluja, yhteiskäyttöä tukevia yleisiä verkkopalveluja ja -teknologioita, tietojen yhteiskäyttöä, saatavuutta ja käyttöä koskevia sopimuksia sekä koordinointi- ja seurantamekanismeja, -prosesseja ja -menetelmiä. Direktiivi ei sisällä säännöksiä varsinaisesta paikkatiedon tuottamisesta tai sen keruusta. Velvoite näihin voi tulla joko muusta kansallisesta tai yhteisöläinsäädännöstä ja niissä kansallisille viranomaisille asetetuista tehtävistä. Direktiivin velvoitteet kanavoituvat viranomaisille niiden hallussa olevien soveltamisalaan kuuluvien tietovarantojen kautta.

Direktiivin nojalla annettavat täytäntöönpanosäännöt

INSPIRE-direktiivin täytäntöönpanosäännöt ovat Euroopan unionin komission antamia säännöksiä, joissa teknisin ohjein määritellään yksityiskohtaisemmin, miten paikkatietoinfrastruktuurin eri osat tulisi toteuttaa jäsenvaltioissa. Muun muassa direktiivin 5, 7, 9, 16, 17 ja 21 artiklat sisältävät säännöksiä, joilla toimivaltaa direktiivin täytäntöönpanossa siirretään komissiolle. Täytäntöönpanosäännöt on annettu pääsääntöisesti komission asetuksina, ja ne ovat sellaisina jäsenvaltioita suoraan sitovia eivätkä vaadi erillistä kansallista täytäntöönpanoa. Seuranta ja raportointia koskeva sääntö on kuitenkin annettu komission päätöksensä.

Ensimmäisenä täytäntöönpanosäännöistä annettiin komission asetus (EY) N:o 1205/2008, annettu 3 päivänä joulukuuta 2008, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/2/EY täytäntöönpanosta metatiedon osalta, joka tuli voimaan 24 päivänä joulukuuta 2008. INSPIRE-direktiivi vaatii paikkatietoa hallinnoivia viranomaisia muodostamaan kuvailutiedot direktiivin soveltamisalaan kuuluvista paikkatietoaineistoista ja niihin liittyvistä paikkatietopalveluista. Yksityiskohtaiset aineistoista ja palveluista tuotettavan metatiedon rakennetta, sisältöä ja siinä sovellettava koodistoa koskevat vaatimukset määritellään metatietoa koskevassa komission asetuksessa. Komission tutkimuskeskus on myös julkaissut metatietojen toteutusta koskien erillisen teknisen ohjeen.

Paikkatietoaineistojen ja -palvelujen yhteentoimivuutta koskien on annettu komission asetus (EU) N:o 1089/2010, annettu 23 päivänä marraskuuta 2010, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/2/EY täytäntöönpanosta paikkatietoaineistojen ja -palvelujen yhteentoimivuuden osalta, jäljempänä *yhteentoimivuuasetus*. Se sisältää yksityiskohtaisemmat tietotuotemäärittelyt INSPIRE-direktiivin liitteen I mukaisten paikkatietotuotteiden osalta. Paikkatietotuotteet ovat yhdestä tai useamman tietoaineiston tai tietoaineistosarjan tiedoista koottuja tietotuoteselosteen mukaisia tuotteita, jotka voidaan luovuttaa sellaisenaan tai sisällön perusteella rajattuna tiettyyn käyttötarkoitukseen. Kunkin paikkatietoryhmän mukaiselle tietotuotteelle on tehty oma tietotuotemäärittelynsä. Paikkatietotuotteiden määrittelyn tavoitteena on paikkatiedon siirtämisen helpottaminen. Eri organisaatioiden erilaisten tietojärjestelmien välillä jäsenmaissa pyritään saamaan käyttöön harmonisoidut, yhteiskäyttöiset tietotuotteet, joiden avulla tehostetaan direktiivin mukaisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämistä.

Komission asetus (EY) N:o 976/2009, annettu 19 päivänä lokakuuta 2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/2/EY täytäntöönpanosta verkkopalvelujen osalta sisältää INSPIRE-direktiivin vaatimukset paikkatietojen esittämiseen, käsittelyyn ja muuntamiseen tarkoitetuille verkkosivuilla oleville verkkopalveluille. Asetus on annettu 19 päivänä lokakuuta 2009. Verkkopalvelut perustuvat rajapintoihin ja ne mahdollistavat paikkatiedon esittämisen, tarkastelun, käsittelyn, siirtämisen järjestelmien välillä sekä muuntamisen muulla kuin sillä palvelimella, jolla paikkatiedot ovat. Verkkopalveluita koskeva täytäntöönpanosääntö kattoi aluksi vain haku- ja katselupalvelut. Komission asetuksella 1088/2010 tehdyn muutoksen jälkeen se kattaa nykyisin myös lataus- ja muunnospalvelut ja määrittelee vaatimukset ja aikataulun myös näiden palvelujen toteuttamiselle. Verkkopalveluksi niin ikään katsottavien käynnistyspalvelujen osalta palvelun yksityiskohtainen määrittely on edelleen kesken, ja niihin liittyvät täsmälliset velvoitteet jäsenyivät myöhemmin määrittelyprosessin edetessä.

Seuranta ja raportointia koskee komission päätös (2009/442/EY), tehty 5 päivänä kesäkuuta 2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/2/EY täytäntöönpanosta seurannan ja raportoinnin osalta. Mainittu täytäntöönpanosääntö koskee direktiivin piiriin kuuluvien paikkatietoaineistojen metatietojen kuvaamisen sekä katselu- ja latauspalvelujen toteuttamisen edistymistä. Raportoinnin avulla seurataan sitä, miten ja missä aikataulussa direktiivin vaatimukset on toteutettu kansallisessa lainsäädännössä. Lisäksi tarkkaillaan sitä, miten toimeenpanon ohjeistus on järjestetty sekä miten toimeenpanon seuranta on toteutettu ja toiminnan laatu varmistetaan. Myös parhaat havaitut käytännöt ja paikkatiedon tehokkaan hyödyntämisen mahdolliset esteet raportoidaan komissiolle. Jäsenvaltioiden on vuotuista seuranta varten laadittava luettelo direktiivin liitteissä I, II ja III lueteltuja paikkatietoryhmiä vastaavista paikkatietoaineistoista ja paikkatietopalveluista sekä direktiivin 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja verkkopalveluista. Laadittu luettelo on toimitettava komissiolle ja saatettava vuosittain ajan tasalle. Varsinainen raportointi komissiolle direktiivin täytäntöönpanon edistymisestä tapahtuu täytäntöönpanosäännön mukaisesti kolmen vuoden välein.

2.3 Nykytilan arviointi

INSPIRE-direktiivi edellytti kansallisen lainsäädännön mukauttamista direktiivin vaatimukseen 15 päivään toukokuuta 2009 mennessä. Suomessa direktiivin kansallisen täytäntöönpanon toteuttamiseksi annettu INSPIRE-laki tuli voimaan 17 päivänä kesäkuuta 2009. INSPIRE-direktiivin toimeenpanoa jäsenvaltioissa valvotaan täytäntöönpanosäännöillä organisoidun seurannan ja raportoinnin keinoin. Jäsenmaat lähettävät komissiolle vuosittain seurantataulukon toimeenpanon toteutumisesta ja kolmen vuoden välein ne raportoivat INSPIRE-direktiivin toimeenpanosta laatiin laajemmin seurantaraportin. Kaikki jäsenmaat ovat toteuttaneet raportointivelvollisuutensa asianmukaisesti ja toimittaneet edellytetyt seurantataulukot sekä raportit. Ainoastaan raportoinnille asetettujen määräaikojen noudattaminen on aiheuttanut vaikeuksia joillekin jäsenvaltioille. Tietoja on näissä tapauksissa toimitettu joidenkin kuukausien viiveellä.

Paikkatietoinfrastruktuurin toteuttaminen INSPIRE-direktiivin ohjaamana on edennyt vaiheeseen, jossa säädösten piiriin kuuluva paikkatieto on pääosin asetettu kansainvälisten standardien mukaan yhteisellä tavalla saataville. Direktiivi itsessään ei edellytä tiedon keräämistä, vaan olemassa olevan, tai muista syistä kerättävän tiedon saatavuuden järjestämistä määrättyllä tavalla. Infrastruktuuri on syntynyt ja toimii nyt lähtökohtana sovellusten ja palvelujen kehittämiseksi. Tähän asti direktiivin täytäntöönpanon seuranta on keskittynyt pääosin direktiivin teknisiin vaatimuksiin, joiden täyttämiseksi Suomen on, useiden muiden jäsenvaltioiden tavoin, vielä täydennettävä täytäntöönpanoan kansallisen lainsäädännön muutoksin.

Täytäntöönpanon teknisen puolen tullessa riittävästi toteutetuksi painopiste on siirtynyt tarjonnan ja infrastruktuurin rakentamisesta tiedon hyödyntämiseen ja käyttöön ja niiden tehokkuuden arviointiin. INSPIRE-direktiivin tavoitteiden toteuttamisessa seuraavana vaiheena on sellaisten kuvaajien kehittäminen, joiden avulla voidaan todentaa direktiivin konkreettiset hyödyt erityisesti Unionin ympäristöpolitiikan toimeenpanossa ja seurata aktiivisesti tietojen yhteiskäyttötavoitteen toteutumista sekä kansallisten että kansainvälisten organisaatioiden toiminnassa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

INSPIRE-direktiivin toimeenpanon ja kansallisen paikkatietostrategiatyön tavoitteena on ollut pyrkimys toimivaan ja kustannustehokkaaseen kansalliseen paikkatietoinfrastruktuuriin, jossa yhteiskunnan paikkatietoja tuottavat ja käyttävät prosessit toimivat tehokkaasti, ovat hyvin hyödynnettävissä ja vastaavat käyttäjien niille asettamiin vaatimuksiin. Näin julkisiin paikkatietoaineistoihin ja -palveluihin suunnatut resurssit ja asiantuntemus tulevat mahdollisimman tehokkaasti hyödynnetyiksi.

Kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kokonaisuuden luomisella pyritään välttämään tarpeettomien päällekkäisten tietovarantojen kehittäminen ja ylläpito sekä päällekkäiset tuottavuutta rasittavat palvelurakenteet. Paikkatietoaineistojen käytön sääntelyssä keskeisessä asemassa ovat tietosuoja- sekä julkisuusperiaatteet ja niiden suhde tietovarantojen avoimuuteen liittyviin tavoitteisiin, jotka on jatkuvasti huomioitava kansallista paikkatietoaineistoa laadittaessa ja hyödynnettäessä.

INSPIRE-direktiivin veloitteiden täytäntöönpanon yhteydessä on Suomessa jatkuvasti ylläpidetty osin itsenäistä kansallista tavoitetilaa, joka ilmenee kansallisessa paikkatietostrategiasa. Kaikkien kansallisten tavoitteiden riittävää saavuttamista ei ole nähty mahdollisena ainoas-

taan direktiivin vaatimusten asianmukaisella täytäntöönpanolla. Tästä syystä kansallisen paikkatietostrategian toteuttamista on edelleen jatkettu kansallisesti käynnistetyn, johdetun ja ylläpidetyn prosessin muodossa. Uusittu kansallinen paikkatietostrategia 2016 on valmistunut keväällä vuonna 2014. Direktiivin täytäntöönpanotyön jatkaminen voidaan edelleen nähdä osana yleistä julkisen hallinnon tietohallinnon ja tietoyhteiskunnan systemaattista kehittämistä, jolla osaltaan pyritään luomaan edellytyksiä tuottavuuden ja tehokkuuden parantamiselle useilla eri toimialoilla. Tämän esityksen mukaisten muutosten tavoitteena on kehittää paikkatietoihin liittyvää lainsäädäntöä edelleen siten, että se luo parhaat mahdolliset edellytykset kansallisen ja eurooppalaisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämiseksi myös jatkossa. Tämä esitys rajautuu edelleen direktiivin vaatimusten toimeenpanoon voimassa olevan lain tavoin.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Tämän lainmuutoksen tarkoituksena on muuttaa INSPIRE-lakia niiltä osin, kuin se on katsottu tarpeelliseksi komission INSPIRE-direktiivin kansallista täytäntöönpanoa koskevan tarkastelun ja sen yhteydessä suoritetun tietojenvaihdon perusteella. Lisäksi lakiin tehtäisiin sellaisia teknisiä muutoksia, joita edellyttää erityisesti yhteentoimivuusasetuksen komission asetuksella (EU) N:o 1253/2013, annettu 21 päivänä lokakuuta 2013, direktiivin 2007/2/EY täytäntöönpanosta paikkatietoaineistojen ja -palvelujen yhteentoimivuuden osalta annetun asetuksen (EU) N:o 1089/2010 muuttamisesta muutettu uusi sisältö, jossa tietyt INSPIRE-direktiivin järjestelmässä käytetyt termit on uusittu. Mainitut termit ovat sellaisenaan käytössä myös kansallisessa laissa sekä asetuksessa paikkatietoinfrastruktuurista, ja niitä on siten muutettava vastaamaan komission asetuksen uudistettua sisältöä.

Voimassa olevan INSPIRE-lain mukainen järjestelmä perustuu laajasti hajautettuun toimintamalliin, jossa direktiivin tarkoittama paikkatietoa hallinnoiva viranomainen pitkälti itse vastaa direktiivin edellyttämistä toimenpiteistä. Keskitetysti on toteutettu ainoastaan sellaiset toimenpiteet, joita ei ole järkevästi voitu hajautetusti toteuttaa direktiivin vaatimukset täyttävällä tavalla. Tällä menettelyllä pyritään osaltaan varmistamaan yhteiskäytössä olevan aineiston mahdollisimman hyvä ajantasaisuus. Tätä perusrakennetta ei nyt esitettävällä lainuudistuksella ehdoteta muutettavaksi. INSPIRE-lain soveltamisalaan kuuluisivat yhä ainoastaan INSPIRE-direktiivin mukaiset paikkatietoaineistot.

Paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain alkuperäinen rakenne on suunniteltu siten, että laissa säädetty on vain sellaisista kansallisen täytäntöönpanon kannalta tarpeellisista asioista, joista ei ole säädetty muualla kansallisessa lainsäädännössä tai direktiivin nojalla annetuissa täytäntöönpanosäännöissä. Esimerkiksi tietyt määritelmät ja luokitteluita ei ole katsottu tarpeelliseksi sisällyttää erikseen kansalliseen lainsäädäntöön, sillä ne sisältyvät suoraan tai välillisesti Suomea velvoittavina komission asetuksina annettuihin täytäntöönpanosääntöihin. Osittain direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa on pyritty hyödyntämään lakia koskevan hallituksen esityksen perusteluita lainsäätäjän yksityiskohtaisen tahdon ilmaisemiseksi.

Tällaisissa asiaryhmissä direktiivin täytäntöönpanon kannalta asiasta säättäminen nykyistä yksityiskohtaisemmin kansallisessa lainsäädännössä on kuitenkin Suomen komissiolta saamien näkemysten mukaan edellytys direktiivin vaatimusten toteuttamiseksi. Näiltä osin lakia paikkatietoinfrastruktuurista esitetään muutettavaksi vastaamaan sisällöltään komissiolta saadun palautteen ja sen perusteella käydyt tietojenvaihdon myötä asianmukaisena pidettävää mallia.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Paikkatietoinfrastruktuuriin liittyvä lisärahoituksen tarve ja sen keskeisimmät taloudelliset vaikutukset kohdistuivat pääosin lain voimaantumisen ja infrastruktuurin perustamis- ja käynnistysvaiheen toimenpiteisiin. Ehdotetuilla paikkatietoinfrastruktuuria koskevan lain muutoksilla ei arvioida olevan itsenäisiä taloudellisia vaikutuksia. Viranomaisille lain mukaan kuuluvat tehtävät säilyvät käytännössä ennallaan. Lain järjestelmän säilyessä ehdotetussa lainmuutoksessa asiallisesti ennallaan, ja kun esitetyt muutokset ovat pääosin lain sanamuotojen harmonisointia direktiivin kanssa, joilla itse infrastruktuuria ei rakenteiltaan muuteta, vaan varmistetaan nykyistä parempi yhteensopivuus direktiivin vaatimusten kanssa, merkityksellisiä, perustamisvaiheen kaltaisia taloudellisia vaikutuksia ei arvioida syntyvän.

Direktiivin täytäntöönpanon täsmentämiseksi ja täydentämiseksi ei tässä vaiheessa siten ole tarpeen tehdä sellaisia erillisiä tai täydentäviä tietojärjestelmä-, organisaatio-, tai muita muutoksia, jotka edellyttäisivät lisäresurssien kohdentamista kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin ylläpitoon tai kehittämiseen. Mahdolliset vähäiset muutokset paikkatietoa hallinnoivien viranomaisten käytännössä ja tietojärjestelmissä voitaisiin toteuttaa aineistoja hallinnoivissa organisaatioissa olemassa olevilla resursseilla ja osana muuta yleistä tietoteknistä ylläpitoa ja muita yleisiä tietoteknisiä kehittämishankkeita.

Koska keskeiset, lailla viranomaisille säädetyt tehtävät eivät esityksen myötä muutu, lainmuutoksella ei myöskään arvioida saavutettavan merkityksellisiä taloudellisia hyötyjä tai kustannussäästöjä. Kansalaisille aiheutuvien taloudellisten vaikutusten kannalta keskeisiä ovat aineistojen käyttöehtoja ja maksuja koskevat käytännöt. Niihin ei lainmuutoksella esitetä oleellisia muutoksia. Kansalaisille INSPIRE-direktiivin toimeenpanosta lähinnä välillisesti aiheutuvat hyödyt (mm. parempi pääsy tietoihin, hallinnon läpinäkyvyys ja ennakointi, vaikutusmahdollisuudet ja osallistuminen) lisääntyvät tietovarantojen hyödyntämistason lisääntyessä jatkuvasti. Tämän kehityksen arvioidaan välillisesti luovan mahdollisuuksia joidenkin liikeyritysten tuottavuuden parantamiseen, mutta esitetyllä lainmuutoksella ei tästä näkökulmasta ole suoria itsenäisiä vaikutuksia.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

INSPIRE-direktiivin kansallisella täytäntöönpanolla on direktiivin tavoitteiden mukaisesti onnistuttu jossain määrin tehostamaan yksittäisten viranomaisten toimintaa sekä viranomaisten välistä yhteistyötä. Julkisen hallinnon tietovarantojen yhtenäistäminen ja entistä tehokkaampi hallinta sekä kehittyneemmät verkkopalvelut ovat mahdollistaneet joidenkin päällekkäisten ja tarpeettomien toimintojen poistamisen.

Valtion ja aluehallinnon viranomaisten sekä kuntien tulee jatkossakin ottaa direktiivin vaatimukset normaalisti huomioon kehittäessään tietohallintoaan. Ehdotuksen mukaan Maanmittauslaitoksen tehtäviä täsmennetään säännösten tasolla vastaamaan tarkemmin direktiivin täytäntöönpanon edellyttämää muotoilua. Ehdotuksen mukainen lainmuutos ei itsessään edellytä erillisiä tietohallinnon kehittämistoimenpiteitä tai investointeja. Maanmittauslaitoksella säilyy edelleen velvollisuus huolehtia tiettyjen yhteiseen käyttöön tarkoitettujen verkkopalvelujen toteuttamisesta sekä niiden käyttöä koskevasta tuesta. Käytännössä nämä tehtävät asiallisesti siältyvät jo nyt Maanmittauslaitoksen tehtäviin, eikä lainmuutoksella niiltä osin arvioida olevan oleellisia vaikutuksia lain soveltamisen kannalta keskeisten viranomaisten toimintaan.

Lain järjestelmän muuttamisen nykyistä paremmin direktiivin vaatimuksia vastaavaksi voidaan olettaa helpottavan ja tehostavan jatkossa viranomaisten toimintaa direktiivin ja sen täytäntöönpanoasetusten mukaisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämisessä, ylläpidossa ja hyödyntämisessä.

4.3 Ympäristövaikutukset

Paikkatietoinfrastruktuuria koskevan lain taustalla olevan INSPIRE-direktiivin keskeinen tavoite on tehostaa ympäristöasioiden hoitoa sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Nyt esitettävä muutos ei pääasiassa teknisenä muutoksena vaikuta näihin tavoitteisiin. Toimiva ja hyödynnettävissä oleva paikkatietoinfrastruktuuri kuitenkin tehostaa viranomaisten hallussa olevien paikkatietoaineistojen käytettävyyttä ympäristöön liittyvässä suunnittelussa ja päätöksenteossa. Parempi yhdenmukaisuus direktiivin vaatimusten kanssa yksinkertaistaa aineistojen käyttöä, edesauttaa tiedon tuottamista päätöksenteon pohjaksi ja on omiaan välillisesti vaikuttamaan tätä kautta myös ympäristöön liittyvien päätösten laatuun ja yleisesti ympäristöasioiden huomioon ottamiseen suunnittelussa ja päätöksenteossa.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Paikkatietoinfrastruktuuri turvaa osaltaan perustuslain 12 ja 20 §:ssä säädettyjen perusoikeuksien toteutumista, eli kansalaisten oikeutta saada tietoja julkisista asiakirjoista ja viranomaisten velvollisuutta turvata kaikille mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Pääasiassa paikkatietojen, paikkatietopalvelujen sekä INSPIRE-direktiivin täytäntöönpanon hyödyt kansalaisille ovat välillisiä. Ne ilmenevät muun muassa hallinnon paremman läpinäkyvyyden ja kansalaisten parempien vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksien kautta. Tällaiset vaikutukset ovat lähinnä itseisarvoisia perusoikeuksien näkökulmasta, eikä niille ole yksiselitteisesti arvioitavissa taloudellisia arvoja. Taloudellisten hyötyjen realisoituminen edellyttää, että paikkatietoinfrastruktuurin perustamisella aikaansaatuja edellytyksiä käytetään tehokkaasti kansalaisille suoria taloudellisia hyötyjä tai liiketaloudellisia toimintamahdollisuuksia tuottavien palvelujen kehittämisessä.

Nyt tehdyllä ehdotuksella lakiin ei esitetä sellaisia uudistuksia, jotka oleellisesti muuttaisivat infrastruktuurin perustamisen myötä jo tähän mennessä syntyneitä kansalaisiin kohdistuvia suoria tai välillisiä vaikutuksia. Direktiivin kansallisen täytäntöönpanon täsmentämisellä ja täydentämisellä voidaan olettaa olevan vaikutuksia lähinnä viranomaisten toiminnan helpotumisena ja tehostumisena.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Lakiehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Ehdotuksen sisältöön on keskeisesti vaikuttanut Suomen ja Euroopan komission välinen tietojenvaihto, INSPIRE-direktiivin täytäntöönpanoa koskevassa asiassa Pilot 4975/13/ENVI, sekä sen yhteydessä syntynyt aineisto. Mainitun aineiston perusteella on valmisteluprosessissa muodostettu näkemykset siitä, miltä osin voimassaolevaa lakia paikkatietoinfrastruktuurista olisi muutettava direktiivin kansallisen täytäntöönpanon täsmentämiseksi ja täydentämiseksi. Esitetyistä muutoksista on raportoitu komissiolle.

Ehdotuksen taustalla olevista komission näkemyksistä ja niiden huomioon ottamisesta lain sisällön muutoksissa on neuvoteltu yhteistyössä lain järjestelmän kannalta keskeisimpänä toimijana olevan Maanmittauslaitoksen asiantuntijoiden kanssa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lakiehdotuksesta pyydettiin lausunto paikkatietoasiain neuvottelukunnan jäsenorganisaatioilta sekä niiltä tahoilta, jotka kuuluvat direktiivin soveltamisalaan, eli yhteensä 25 taholta. Lausunnot pyydettiin sisäministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Maanmittauslaitokselta, Liikennevirastolta, Kuntaliitolta, Väestörekisterikeskukselta, Suomen ympäristökeskukselta, Museovirastolta, Maaseutuvirastolta, Luonnonvarakeskukselta, Geologian tutkimuskeskukselta, Tilastokeskukselta, maakuntien liitoilta, Terveysten- ja hyvinvoinnin laitokselta, Ilmatieteen laitokselta, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta, Luonnontieteelliseltä keskusmuseolta, Suomen metsäkeskukselta sekä Suomen paikkatietoklusteri FLIC:ltä. Lausuntoja vastaanotettiin yhteensä 20 kappaletta. Yksitoista lausunnonantajaa esitti lausuntonaan, ettei heillä ole kommentoitavaa ehdotettuihin lainmuutoksiin.

Lausunnoissa pidettiin esitettyjä muutoksia pääosin hyvinä ja tarpeellisina ehdotuksen tavoitteina olevien direktiivin täytäntöönpanon täsmentämisen sekä lain terminologisen muuttamisen näkökulmasta. Lausunnoissa näihin kysymyksiin liittyen esitettiin myös tarpeellisia terminologisia ja säädösteknisiä lisähuomioita, jotka esityksen jatkovalmistelussa on otettu huomioon. Lausuntojen perusteella on täydennetty esityksen yleisperusteluosiota erityisesti sen asiakirjojen julkisuutta ja henkilötietojen suojaa koskevilta osilta. Säännöksistä lausuntojen perusteella on lisäksi täsmennetty lakiehdotuksen 7, 11, 15, sekä 18 §:iä. Täsmennyksiä vastaavat lisäykset ja muutokset on tehty myös mainittujen pykälien yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Lausunnoissa oli lisäksi otettu kantaa yleisemmällä tasolla INSPIRE-direktiivin tarpeellisuuden sekä sen kansallisen täytäntöönpanon malliin ja tavoitteiden toteutumiseen. Lausunnoissa on muun muassa arvosteltu paikkatietoarkkitehtuurin perustumista organisaatiotasolle hajautelelle mallille, sekä toimeenpanosta kunnille aiheutuvia tehtäviä. Nämä huomiot eivät sellaisenaan koske nyt käsillä olevaa lainmuutosehdotusta, eikä niiden mukaisten muutosten toteuttaminen sen yhteydessä ole mahdollista. Huomioilla on kuitenkin merkitystä tehtäessä myöhemmässä vaiheessa mahdollista kokonaisarviota ja selontekoa INSPIRE-direktiivin tavoitteiden toteutumisesta ja sitä koskevan lainsäädännön laajemmasta uudistustarpeesta.

Ehdotusta käsiteltiin paikkatietoasian neuvottelukunnan kokouksessa 28 päivänä syyskuuta 2015.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1 luku Yleiset säännökset

2 §. Määritelmät. Lain kannalta merkittävät määritelmät on koottu lain alkuun yhteen pykälään. Määritelmät vastaavat jo nyt pitkälti INSPIRE-direktiivin 3 artiklan mukaisia määritelmiä, mutta lain tulkinnan selkeyttämiseksi ja sen saattamiseksi paremmin vastaamaan direktiivin vaatimuksia, pykälään lisättäisiin eräitä direktiivissä olevia termejä, joita lakiin ei aiemmin ole sisällytetty.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa määriteltäisiin paikkatieto vastaavasti kuin direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa määritellään. Paikkatiedolla tarkoitettaisiin siten yleisesti sellaista tietoa, joka sisältää välittömän tai välillisen viittauksen tiettyyn paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen. Paikkatietokohde puolestaan määriteltäisiin 2 kohdassa sähköisessä muodossa olevaksi abstraktiksi kuvaukseksi todellisesta asiasta tai ilmiöstä. Tietokohteita ovat esimerkiksi järvet tai rakennukset. Paikkatietokohteiden kuulumisesta lain soveltamisalaan säädettäisiin jatkossakin lain 3 §:ssä ja sen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa. Paikkatietokohteen määritelmä ei siten suoraan ratkaisisi sitä, kuuluuko paikkatietoaineisto lain soveltamisalaan.

Uutena säätelykohteena lain järjestelmään lisättäisiin 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa paikkatietopalvelun käsite, joka määriteltäisiin kuten direktiivissä toiminnoksi, joka voidaan suorittaa käsittelemällä paikkatietoaineistojen sisältämiä paikkatietoja, tai niihin liittyvää metatietoa tietokonesovelluksen avulla. Paikkatietopalvelun itsenäisen käsitteen puuttuminen laista on ollut yksi keskeisimmistä seikoista, joka on vaikuttanut komission arvioon siitä, että Suomen lainsäädäntö ei yksiselitteisesti toteuta INSPIRE-direktiivin täytäntöönpanon jäsenvaltioille asettamia vaatimuksia. Paikkatietopalvelun käsitteen käyttöön ottamisella, ja terminologian yhdenmukaistamisella direktiivin kanssa tältä osin, voitaisiin helpottaa direktiivin ja sen täytäntöönpanoasetusten mukaiset vaatimukset täyttävän lainsäädännön kehittämistä ja ylläpitämistä jatkossa.

Pykälän nykyisten 3—6 kohtien sisältö säilyisi ennallaan, mutta niiden numerointi muuttuisi, kun pykälään lisätään uusi 3 kohta.

3 §. Lain soveltamisalaan kuuluvat paikkatietoaineistot ja -palvelut. Pykälässä täsmennetään lain soveltamisalaa rajaamalla soveltamisalaan kuuluvia paikkatietoaineistoja vastaavasti kuin lain nykyisessäkin 3 §:ssä on tehty. Pykälässä lueteltujen paikkatietoryhmien sisältämien tietotuotteiden tarkempi sisältö tuotaisiin nykyistä selkeämmin esille lisäämällä pykälän 1 momenttiin viittaus INSPIRE-direktiivin liitteisiin I, II ja III, jotka sisältävät direktiivin soveltamisalaan kuuluvien paikkatietoryhmien yksityiskohtaiset määrittelyt.

Pykälään tehtäisiin lisäksi terminologisia muutoksia, jotka seuraavat paikkatietoaineistojen ja -palvelujen yhteentoimivuudesta annetun komission asetuksen 1089/2010 muutoksesta komission asetuksella 1253/2013, joka tuli voimaan 30 päivänä joulukuuta 2013. Pykälän kohdassa 2 termi ”korkeus” muutettaisiin termiksi ”korkeussijainti”. Kohdassa 3 termi ”tilastoyksiköt” muutettaisiin termiksi ”tilastointiyksiköt”. Samassa kohdassa muotoilu ”ympäristön tilan seurantaverkostot ja -laitteet” korvattaisiin muotoilulla ”ympäristön tilan seurantalaitteet ja -paikat” sekä muotoilu ”aluesuunnittelun piiriin kuuluvat alueet ja raportointiyksiköt” muotoilulla ”aluehallinnan, rajoitusten ja sääntelyn piiriin kuuluvat alueet ja raportointiyksiköt”. Kohdassa 3 yhdistettäisiin lisäksi termit ”ilmakehän tila” sekä ”ilmaston maantieteelliset omi-

naispiirteet” termiksi ”ilmakehän tila ja ilmaston maantieteelliset ominaispiirteet” sekä vaihdettaisiin termi ”biomaantieteelliset” termiin ”eliömaantieteelliset”.

Soveltamisalaa koskevaan lain 3 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa rajataan INSPIRE-direktiivin 4 artiklan 6 kohdan edellyttämällä tavalla laki sovellettavaksi jäsenvaltion hallinnon alimmalla tasolla toimivan viranomaisen hallussa tai viranomaisen puolesta toisen hallussa oleviin paikkatietoaineistoihin ainoastaan, jos kyseisten aineistojen keruuta tai levittämistä edellytetään kansallisessa laissa tai asetuksessa. Säännös ja sen soveltamisalarajaus koskisi Suomessa hallinnon alimmalla tasolla olevia kuntia ja niiden paikkatietoaineistoja.

4 §. Paikkatietoaineistoja ja -palveluja kuvaavat tiedot. Pykälässä säädetään paikkatietoaineistoista ja niihin liittyvistä tietopalveluista tuotettavista metatiedoista. Metatiedolla tarkoitetaan direktiivin 3 artiklan 6 kohdan määritelmän mukaisesti määrämuotoisia kuvaustietoja, jotka mahdollistavat paikkatietoaineistojen ja aineistoja koskevien palvelujen löytämisen, luetteloinnin ja käytön valmistelun. Koska lain 2 §:ään esitettävällä muutoksella lain järjestelmässä on tarkoitus ottaa jatkossa käyttöön termi ”paikkatietopalvelu” muutettaisiin 4 §:n 1 momentin ilmaisu ” - - paikkatietoaineistoja ja näitä aineistoja koskevia tietopalveluja - -” muotoon ”paikkatietoaineistoja ja -palveluja”. Muotoilu olisi siten yhdenmukainen lain uuden, INSPIRE-direktiiviä nykyistä paremmin vastaavan terminologian kanssa, ja vastaisi nykyistä paremmin myös 4 §:n otsikointia. Pykälästä myös poistettaisiin tarpeeton viittaus tietojen kuulumisesta lain soveltamisalaan.

6 §. Paikkatietoaineistojen ja -palvelujen yhteiskäyttöisyys. Pykälän 1 momentissa säädetään paikkatietoa hallinnoivalle viranomaiselle velvollisuus muokata lain soveltamisalaan kuuluvasta paikkatietoaineistosta INSPIRE-direktiivin mukaiseen paikkatietoinfrastruktuuriin sisällytettävä yleiseen käyttöön soveltuva versio ja pitää tämä versio ajan tasalla. Infrastruktuuriin ei siis sisällytetä lain soveltamisalaan kuuluvaa paikkatietoaineistoa sellaisenaan, vaan tästä laadittu niin sanottu yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto. Tämä sääntelymalli säilytettäisiin edelleen lain järjestelmässä. Lain 6 §:n 1 momenttiin tehtävällä lisäyksellä edellytettäisiin paikkatietoa hallinnoivilta viranomaisilta jatkossa myös soveltamisalaan kuuluvaan paikkatietoaineistoon liittyvien paikkatietopalvelujen yhteiskäyttöisyyden varmistamista direktiivin 7 artiklan nojalla annetussa täytäntöönpanosäännössä esitettyjen vaatimusten mukaisesti. Muutoksella toteutettaisiin direktiivin 7 artiklan 3 kohdan paikkatietopalveluihin kohdistuvaa vaatimusta, jossa todetaan, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että paikkatietoaineistot ja vastaavat paikkatietopalvelut ovat saatavilla täytäntöönpanosääntöjen mukaisina määrättyssä porrastetussa aikataulussa. Muutoksella toteutettaisiin myös INSPIRE-direktiivin 17 artiklan 1 kohdan vaatimusta, jossa edellytetään toimenpiteitä paikkatietoaineistojen ohella paikkatietopalvelujen yhteiskäytön mahdollistamiseksi jäsenvaltion viranomaisten kesken. Muutos olisi myös yhdenmukainen lain 2 §:n määritelmäsäännökseen ehdotetun paikkatietopalvelu -termin lakiin lisäämistä koskevan muutoksen kanssa. Pykälästä poistettaisiin tarpeettomana viittaus paikkatietojen kuulumisesta lain soveltamisalaan sekä viittaus henkilötieto- sekä julkisuuslakeihin, jotka ovat hallinnon yleislakeja. Lisäksi lain 6 §:n otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän muuttunutta sisältöä.

7 §. Paikkatietoaineiston saatavuus tietoverkossa. Pykälässä säädetään paikkatietoa hallinnoivalle viranomaiselle yleinen velvollisuus saattaa yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto saataville tietoverkossa. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 7 artiklan vaatimus paikkatietoaineistojen ja -palvelujen saatavuuden varmistamisesta. Samalla on pantu täytäntöön myös osa 11 artiklan vaatimuksista verkkopalvelujen toteuttamisesta. Koska kansallinen verkkopalvelujen kokonaisarkkitehtuuri perustuu direktiiviä selkeämmin ns. organisaatitasolle hajautettujen rajapintatekniikoiden käyttöön, ei kansallisesti jatkossakaan säädettäisi keskitetystä latauspalvelusta, vaan velvoitettaisiin erilliset paikkatietoa hallinnoivat tahot saattamaan paikkatietoai-

neistonsa saataville tietoverkossa direktiivin vaatimusten mukaisesti. Velvollisuuden toteuttaminen tapahtuisi edelleen jokaisen paikkatietoja hallinnoivan viranomaisen itse luoman tai hankkiman järjestelmän avulla.

Suomen ratkaisussa tietopalvelut pyritään toteuttamaan mahdollisimman lähellä tiedon ylläpitoa yleistä tietoverkkoa ja standardeja tiedonsiirtotekniikoita hyödyntäen. INSPIRE-direktiivin 11 artiklan tarkoittamat aineistojen katselu- ja latauspalvelut on toteutettu kansallisesti tämän pykälän avulla. Komissiolta saadun palautteen perusteella lain nykymuotoilu ei kuitenkaan takaa riittävän hyvin paikkatietojen saatavuutta tietoverkossa, sillä se ei yksiselitteisesti määrää paikkatietoa hallinnoivalle viranomaiselle velvollisuutta ylläpitää sellaisia paikkatietoaineistojen latauspalveluita, joiden avulla tietokannoista olisi mahdollista ladata paikkatietoaineistoja käyttäjän omalle koneelle. Tämän epäkohdan poistamiseksi lain 7 §:n 1 momentissa olevan termin ”siirtäminen” tilalle pykälään kirjoitettaisiin termi ”lataaminen”, joka vastaa tarkoin direktiivin sisältöä ja jonka käyttäminen on komission esittämän näkemyksen mukaan edellytys kansallisen lainsäädännön direktiivinmukaisuudelle.

10 §. Haku- ja tukipalvelujen käyttäminen muuta aineistoa varten. INSPIRE-direktiivin 12 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuus paikkatietojen asettamiseen saataville samassa palvelujen verkossa myös muille sellaisille tahoille, jotka ovat keränneet tai tuottaneet valtakunnallisesti, alueellisesti tai paikallisesti kiinnostavia paikkatietoja. Muiden tahojen oikeudesta haku- ja tukipalvelujen käyttöön on säädetty lain 10 §:ssä, jonka mukaan myös muut kuin paikkatietoa hallinnoivat viranomaiset voivat yhdistää hallinnassaan olevia paikkatietoaineistoja koskevat metatiedot hakupalveluihin ja käyttää 9 §:n mukaisia tukipalveluita. Säännös koskee muita kuin lain tarkoittamia paikkatietoaineistoja hallinnoivia viranomaisia sekä esimerkiksi muita tietoa kerääviä yhteisöjä tai yrityksiä. Niillä on mahdollisuus halutessaan liittää aineistonsa samaan palveluverkkoon viranomaisten kanssa.

Lain 10 §:n nykyisessä 3 momentissa säädetään tukipalveluista vastaavan Maanmittauslaitoksen oikeudesta tarvittaessa asettaa tukipalvelujen käyttämiselle muita tarpeellisia ehtoja ja rajoituksia. Rajoitusten on nähty olevan tarpeen esimerkiksi palvelujen teknisen toimivuuden turvaamiseksi ja palveluihin kohdistuvan kuormituksen säätelemiseksi. Pykälän 3 momentissa tarkoitetuille rajoituksille ei kuitenkaan lain voimassa olon aikana ole ilmennyt tarvetta. Euroopan Unionin komission näkemyksen mukaan laissa oleva Maanmittauslaitokselle annettu rajoitusvaltuus on lisäksi liian laaja, sillä sen käyttöalaa tai laajuutta ei ole täsmennetty millään muulla tavalla kuin säätämällä Maanmittauslaitokselle velvollisuus saattaa rajoituksia koskevat yleiset periaatteet lain 17 §:ssä tarkoitettujen paikkatietoasioita käsittelevän neuvottelukunnan tietoon. Mainituista syistä 10 §:n 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi.

11 §. Viranomaisten välinen tietojenvaihto. Pykälässä säädetään lain tarkoittamien viranomaisen hallussa olevien paikkatietoaineistojen antamisesta muiden viranomaisten, muiden jäsenvaltioiden viranomaisten, yhteisön toimielinten sekä kansainvälisten sopimusten mukaan perustettujen elinten käyttöön näiden suorittaessa laissa erikseen määrätyn tyyppisiä tehtäviä. Pykälässä säädetään lisäksi paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen velvollisuudesta varautua yhteiskäyttöisen paikkatiedon esteettömään saatavuuteen kiireellisissä tilanteissa. Pykälä säilyisi perusrakenteeltaan asiallisesti samansisältöisenä.

Paikkatietopalvelun käsite ehdotetaan lain 2 §:n muutoksella otettavaksi käyttöön lain järjestelmässä vastaavan sisältöisenä kuin se on INSPIRE-direktiivissäkin. Paikkatietopalvelujen käsitettä käytettäisiin laissa komission esittämien näkemysten perusteella johdonmukaisesti, direktiivin riittävän täsmällisen ja tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi. Tässä tarkoituksessa 11 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viranomaiselle velvollisuus antaa yhteiskäyttöisen paikkatietonsa ohella myös mainittuun paikkatietoaineistoon liittyvät paikkatieto-

palvelunsa toisen viranomaisen käyttöön, jos niiden käyttö on tarpeen kyseisen viranomaisen julkisen vallan käyttöön liittyvien tehtävien suorittamiseksi. Paikkatietopalvelujen käsite lisätäisiin niin ikään saman pykälän 2 ja 3 momentteihin, joissa säädetään paikkatietoaineistojen esteettömään saatavuuteen varautumisesta sekä velvollisuudesta antaa tietyissä tilanteissa paikkatietoaineistot toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselle, unionin toimielimelle sekä sellaisen kansainvälisen sopimuksen mukaan perustetulle elimelle, jonka sopimuspuolia Suomi ja Euroopan unioni ovat. Termi ”Euroopan yhteisö” korvattaisiin säännöksessä termillä ”Euroopan unioni”.

15 §. *Paikkatietoaineistojen käyttöä koskevat ehdot.* Paikkatietoa hallinnoiva viranomainen voisi 15 §:n nojalla jatkossakin asettaa aineiston käytölle tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja. Säännöksellä toteutetaan INSPIRE-direktiivin 11 ja 17 artikloihin sisältyvää yleistä periaatetta. Suomen komissiolta saaman palautteen perusteella nykyisenkaltainen 15 §:ään sisältyvä ehtojenasettamistoimivalta on kuitenkin, lain sanamuodon tasolla käytännössä rajoituksettomana, muotoilultaan liian voimakas. Tästä syystä pykälän 1 momenttiin tehtävällä lisäyksellä ehtojen potentiaalisia vaikutuksia rajoitettaisiin säätämällä direktiivin 17 artiklan 2 kohdan mukaisesti siitä, etteivät asetetut ehdot saa tarpeettomasti aiheuttaa paikkatietojen käyttötilanteessa ilmeneviä käytännön esteitä paikkatietoaineistojen ja -palvelujen yhteiskäytölle. Ehtoja voitaisiin jatkossa siis edelleen asettaa, mutta yleisten hallinto-oikeudellisten suhteellisuus- ja tarkoituksidonnaisuusperiaatteiden noudattamiseen veloitettaisiin nykyistä selkeämmin suoraan toimivallan luovassa säännöksessä. Yhdenmukaisesti lain 7 §:ään tehtävän muutoksen kanssa 15 §:n nojalla rajoitettavien toimintojen piiriin kirjattaisiin ”siirtämisen” sijasta ”lataaminen”. Termi ”Euroopan yhteisö” korvattaisiin säännöksessä termillä ”Euroopan unioni”. Aineistojen käyttöä koskevien ehtojen sisältöä rajoittavan vaatimuksen lisäksi ehtojen tulisi olla myös mahdollisimman läpinäkyviä ja helposti saatavilla niille tahoille, joita ne velvoittavat. Läpinäkyvyys ja saatavuus varmistettaisiin jatkossakin säätämällä 1 momentin loppuosassa viranomaiselle velvollisuus ehtojen ja niihin liittyvän sopimusmallin asettamisesta saataville tietoverkkoon.

18 §. *Seuranta.* Lain 18 §:ssä säädetään paikkatietoaineiston käytön seurannan ja seurantatietojen toimittamisen yleisistä perusteista INSPIRE-direktiivissä edellytetyn seurannan järjestämiseksi. INSPIRE-direktiivin 21 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioilla on velvollisuus asettaa paikkatietoinfrastruktuuriensa toteuttamista ja käyttöä koskevat seurantatiedot pysyvästi komission ja yleisön saataville. Laki ei nyky muodossaan sisällä säännöksiä mainitun saataville asettamista koskevan velvollisuuden toteuttamiseksi. Lakia täsmennettäisiin näiltä osin asettamalla lain 18 §:n 2 momentin muutoksella paikkatietoinfrastruktuuria ja sen käyttöä seuraavalle Maanmittauslaitokselle velvollisuus huolehtia seurantatietojensa saatavuudesta yleisessä tietoverkossa.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Yksityiselämän ja henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n 1 momentissa. Säännöksen mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Yleissäännökset henkilötietojen suojasta sisältävällä henkilötietolailla (523/1999) turvataan yksityiselämän ja yksityisyyden suojaa henkilötietojen käsittelyssä. Henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisten henkilörekistereistä säädetään lisäksi julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa. Henkilötiedon määrittely henkilötietolaissa vastaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY, annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden

tietojen vapaasta liikkuvuudesta, jäljempänä *henkilötietodirektiivi* määrittelyä. INSPIRE-direktiivin alaan eivät lähtökohtaisesti kuulu henkilötiedot. Jotkin sen soveltamisalaan kuuluvat kansalliset tietoaaineistot voivat, jos ne voidaan yhdistää tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön, kuitenkin muodostaa myös henkilötietolain tarkoittaman henkilörekisterin. Henkilötietolainsäädäntö on siten oleellinen osa sitä oikeudellista viitekehystä, jossa paikkatietojen käsittely tapahtuu. Tarvittaessa teknisesti kuitenkin voidaan yleensä erottaa käsiteltävistä tietoaaineistoista niihin sisältyvä paikkatieto ja henkilötieto. Tämä voi olla tietojen yhteiskäyttöä järjestettäessä tarpeen henkilötietolain 7 §:ssä säädetyn käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen toteuttamiseksi.

Paikkatietoinfrastruktuuria koskevalla lailla ei ole poikettu henkilötietolain ja julkisuuslain säännöksistä. Ehdotetulla muutoksella ei ole tarkoitus puuttua tähän periaatteeseen. Lain 6 §:stä kuitenkin poistettaisiin tarpeettomana viittaus henkilötieto- sekä julkisuuslakeihin, jotka ovat hallinnon yleislakeja.

Yhteiskäyttöistä paikkatietoaaineistoa koskisivat jatkossakin yleiset säännökset viranomaisen tietojen luovutuksista. Jos paikkatietoaaineiston katsottaisiin muodostavan henkilörekisterin, rekisterinpitäjänä toimisi paikkatietoa hallinnoiva viranomainen itse. Paikkatietoinfrastruktuuria koskevassa laissa ei säädetä siitä, mitä henkilötietolaki ja julkisuuslaki käytännössä erilais-ten paikkatietoaaineistojen osalta edellyttävät.

Paikkatietoinfrastruktuuriin sisällytettävää aineistoa koskevat tekniset ja muut vaatimukset määritellään direktiivin täytäntöönpanosäännöksissä, jotka annetaan yhteisön asetuksina. Henkilötietojen suoja on huomioitu näissä asetuksissa, sillä INSPIRE-direktiivin 13 artiklan 3 kohdassa nimenomaisesti viitataan henkilötietodirektiivin vaatimuksiin. INSPIRE-direktiivin johdanto-osan 24 kohta sisältää lisäksi vaatimuksen, jonka mukaan verkkopalveluja koskevat säännökset olisi pantava täytäntöön noudattaen kaikkia henkilötietojen suojaan liittyviä periaatteita henkilötietodirektiivin mukaisesti.

Lain alkuperäisen järjestelmän mukaisesti perustuslain vaatimukset henkilötiedon suojasta toteutuisivat hallinnon yleislakien ja direktiivin täytäntöönpanosäännösten kautta. Lain 6 §:ään sisältyvä informatiivinen viittaus täytäntöönpanosäännöksiin säilyisi ennallaan.

Edellä esitetyn perusteella katsotaan, että esityksen mukainen laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain (421/2009) 10 §:n 3 momentti sekä
muutetaan 2—4, 6, 7, 11, 15 ja 18 § seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *paikkatiedolla* tietoa, joka sisältää välittömän tai välillisen viittauksen tiettyyn paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen;
 - 2) *paikkatietokohteella* sellaista sähköisessä muodossa olevaa abstraktia kuvausta todellisesta asiasta tai ilmiöstä, joka koskee Suomen aluetta ja sisältää kohteen sijainnin välittömänä tai välillisenä viittauksena tiettyyn paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen;
 - 3) *paikkatietopalvelulla* toimintoja, joita voidaan suorittaa käsittelemällä paikkatietoaineistojen sisältämiä paikkatietoja tai niihin liittyvää metatietoa tietokonesovelluksen avulla;
 - 4) *paikkatietoinfrastruktuurilla* tämän lain ja Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2007/2/EY), jäljempänä *INSPIRE-direktiivi*, mukaisesti tuotettuja, ylläpidettyjä tai saataville asetettuja metatietoja, paikkatietoaineistoja ja paikkatietopalveluja, verkkopalveluja ja -teknologioita, tietojen luovuttamista, saatavuutta ja käyttöä koskevia sopimuksia sekä koordinointi- ja seurantamekanismeja;
 - 5) *paikkatietoaineistolla* sähköisessä muodossa olevaa tunnistettavaa paikkatietojen kokonaisuutta;
 - 6) *viranomaisella* viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia lukuun ottamatta tuomioistuimia ja muita lainkäyttöelimiä;
 - 7) *paikkatietoa hallinnoivalla viranomaisella* viranomaista, joka sille kuuluvien tehtävien hoitamiseksi hallinnoi tai ylläpitää tämän lain soveltamisalaan kuuluvaa alkuperäistä paikkatietoaineistoa.
- Mitä tässä laissa säädetään viranomaisesta, koskee myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja yhteisöjä, laitoksia, säätioitä ja yksityisiä henkilöitä.

3 §

Lain soveltamisalaan kuuluvat paikkatietoaineistot ja -palvelut

Tämän lain säännöksiä sovelletaan viranomaisten hallussa oleviin julkisiin paikkatietoaineistoihin, jotka kuuluvat johonkin seuraavista INSPIRE-direktiivin liitteissä I, II ja III määritellyistä tietoryhmistä, sekä niiden sisältämiin tietoihin liittyviin paikkatietopalveluihin:

- 1) koordinaatti- ja korkeusjärjestelmät, paikannusruudustot, paikannimet, hallinnolliset yksiköt, osoitteet, kiinteistöt, liikenneverkot, hydrografia ja suojellut alueet;
- 2) korkeussijainti, maanpeite, ortokuvat ja geologia;

3) tilastointiyksiköt, rakennukset, maannos, maankäyttö, väestön terveys ja turvallisuus, yleishyödylliset ja muut julkiset palvelut, ympäristön tilan seurantalaitteet ja -paikat, tuotanto- ja teollisuuslaitokset, maatalous- ja vesiviljelylaitokset, väestöjakauma, aluehallinnan, rajoitusten ja sääntelyn piiriin kuuluvat alueet ja raportointiyksiköt, luonnonriskialueet, ilmakehän tila ja ilmaston maantieteelliset ominaispiirteet, merentutkimuksen maantieteelliset ominaispiirteet, merialueet, eliömaantieteelliset alueet, elinympäristöt ja biotoopit, lajin levinneisyys, energiavarat ja mineraalivarat.

Tätä lakia sovelletaan kunnan hallussa tai kunnan puolesta toisen hallussa oleviin paikkatietoaineistoihin vain, jos kunnalla on lakiin tai asetukseen perustuva velvollisuus kyseisten paikkatietojen keruuseen tai levittämiseen.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin lain soveltamisalaan kuuluvista paikkatietoaineistoista.

4 §

Paikkatietoaineistoja ja -palveluja kuvaavat tiedot

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on laadittava ja pidettävä ajan tasalla paikkatietoaineistoja ja -palveluja kuvaavat tiedot, jotka mahdollistavat kyseisten aineistojen ja palvelujen löytämisen, luetteloinnin ja käytön (*metatieto*). Metatiedon sisältöä koskevista teknisistä vaatimuksista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/2/EY täytäntöönpanosta metatiedon osalta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1205/2008.

6 §

Paikkatietoaineiston ja -palvelujen yhteiskäyttöisyys

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on laadittava ja pidettävä ajan tasalla paikkatietoaineistosta yhteiskäyttöön soveltuva versio (*yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto*) sekä huolehdittava siihen liittyvien paikkatietopalvelujen yhteiskäyttöisyydestä.

Paikkatietoaineistojen ja -palvelujen yhteiskäyttöisyyttä koskevista vaatimuksista säädetään INSPIRE-direktiivin 7 artiklan nojalla annettavassa komission asetuksessa.

7 §

Paikkatietoaineiston saatavuus tietoverkossa

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on huolehdittava siitä, että yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto on saatavilla tietoverkossa aineiston katselua ja lataamista varten.

Yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston asettamista tietoverkossa saataville koskevista teknisistä vaatimuksista säädetään INSPIRE-direktiivin 16 artiklan nojalla annettavassa komission asetuksessa.

11 §

Viranomaisten välinen tietojenvaihto

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on annettava yhteiskäyttöinen paikkatietoaineistonsa ja siihen liittyvät paikkatietopalvelunsa toisen viranomaisen käyttöön, jos niiden käyttö on tarpeen kyseisen viranomaisen julkisen vallan käyttöön liittyvien tehtävien suorittamiseksi.

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen ja 1 momentissa tarkoitetun toisen viranomaisen tulee ennakolta varautua yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston ja siihen liittyvien paikkatietopal-

HE 83/2015 vp

velujen esteettömään saatavuuteen, jos on todennäköistä, että niitä on tarpeen käyttää myös kiireellisissä tilanteissa.

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on annettava myös toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselle, unionin toimielimelle ja elimelle sekä vastavuoroisesti ja tasa-arvoisesti sellaisen kansainvälisen sopimuksen mukaan perustetulle elimelle, jonka sopimuspuolia Suomi ja Euroopan unioni ovat, sellainen yhteiskäyttöinen paikkatietoaineistonsa ja siihen liittyvät paikkatietopalvelunsa, joita luovutuksensaaja tarvitsee suorittaessaan sille säädettyä tai määrättyä ympäristön tilaan vaikuttavaa tehtävää.

15 §

Paikkatietoaineistojen ja -palvelujen käyttöä koskevat ehdot

Paikkatietoa hallinnoiva viranomainen voi asettaa ehtoja paikkatietoaineiston sekä -palvelujen katselulle, lataamiselle tai käytölle. Tällaiset ehdot eivät kuitenkaan saa aiheuttaa käyttötilanteessa ilmeneviä käytännön esteitä paikkatietoaineistojen ja paikkatietopalvelujen yhteiskäytölle. Ehtojen ja niihin liittyvän sopimusmallin on oltava saatavilla tietoverkossa.

Euroopan unionin toimielimille ja elimille toimitettavien paikkatietoaineistojen luovuttamisesta säädetään INSPIRE-direktiivin 17 artiklan nojalla annettavassa komission asetuksessa.

18 §

Seuranta

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on seurattava tietoverkkoon saataville asetetun yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston käyttöä sekä toimitettava seurantatiedot maa- ja metsätalousministeriölle.

Maanmittauslaitoksen on seurattava hakupalveluun liitetyn tiedon laatua, kattavuutta, yhteensopivuutta ja käyttöä, paikkatietoaineistojen saatavuutta tietoverkossa sekä tietopalvelujen yhteentoimivuutta ja toimitettava seurantatiedot maa- ja metsätalousministeriölle sekä huolehdittava siitä, että seurantatiedot ovat pysyvästi saatavilla tietoverkossa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua seurannasta ja seurantatiedon luovuttamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 . _____

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 2015

Pääministeri

Juha Sipilä

Elinkeinoministeri Olli Rehn

Laki

paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain (421/2009) 10 §:n 3 momentti sekä
muutetaan 2—4, 6, 7, 11, 15 ja 18 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) paikkatiedolla sellaista sähköisessä muodossa olevaa Suomen aluetta koskevaa tietoa, joka sisältää tietokohteiden ominaisuutena kohteen sijainnin välittömänä tai välillisenä viittauksena tiettyyn paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen;

1) *paikkatiedolla tietoa*, joka sisältää *välittömän tai välillisen viittauksen* tiettyyn paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen;

2) tietokohteella abstraktia kuvausta todellisesta asiasta tai ilmiöstä;

2) *paikkatietokohteella sellaista sähköisessä muodossa olevaa* abstraktia kuvausta todellisesta asiasta tai ilmiöstä, *joka koskee Suomen aluetta ja sisältää kohteen sijainnin välittömänä tai välillisenä viittauksena tiettyyn paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen*;

3) paikkatietoinfrastruktuurilla tämän lain ja Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2007/2/EY), jäljempänä *INSPIRE-direktiivi*, mukaisesti tuotettuja, ylläpidettyjä tai saataville asetettuja metatietoja, paikkatietoaineistoja ja paikkatietopalveluja, verkkopalveluja ja -teknologioita, tietojen luovuttamista, saatavuutta ja käyttöä koskevia sopimuksia sekä koordinointi- ja seurantamekanismeja;

3) *paikkatietopalvelulla toimintoja*, joita voidaan suorittaa käsittelemällä paikkatietoaineistojen sisältämiä paikkatietoja tai niihin liittyvää metatietoa tietokonesovelluksen avulla;

4) paikkatietoaineistolla sähköisessä muodossa olevaa tunnistettavaa paikkatietojen kokonaisuutta;

4) *paikkatietoinfrastruktuurilla tämän lain ja Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamisesta annetun*

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2007/2/EY), jäljempänä INSPIRE-direktiivi, mukaisesti tuotettuja, ylläpidettyjä tai saataville asetettuja metatietoja, paikkatietoaineistoja ja paikkatietopalveluja, verkkopalveluja ja -teknologioita, tietojen luovuttamista, saatavuutta ja käyttöä koskevia sopimuksia sekä koordinointi- ja seurantamekanismeja;

5) viranomaisella viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia lukuun ottamatta tuomioistuimia ja muita lainkäyttöelimiä;

6) paikkatietoa hallinnoivalla viranomaisella viranomaista, joka sille kuuluvien tehtävien hoitamiseksi hallinnoi tai ylläpitää tämän lain soveltamisalaan kuuluvaa alkuperäistä paikkatietoaineistoa.

Mitä tässä laissa säädetään viranomaisesta, koskee myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä.

5) paikkatietoaineistolla sähköisessä muodossa olevaa tunnistettavaa paikkatietojen kokonaisuutta;

6) viranomaisella viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia lukuun ottamatta tuomioistuimia ja muita lainkäyttöelimiä;

7) paikkatietoa hallinnoivalla viranomaisella viranomaista, joka sille kuuluvien tehtävien hoitamiseksi hallinnoi tai ylläpitää tämän lain soveltamisalaan kuuluvaa alkuperäistä paikkatietoaineistoa.

Mitä tässä laissa säädetään viranomaisesta, koskee myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä.

3 §

Lain soveltamisalaan kuuluvat paikkatietoaineistot

Tämän lain säännöksiä sovelletaan viranomaisten hallussa oleviin julkisiin paikkatietoaineistoihin, jotka kuuluvat johonkin seuraavista tietoryhmistä:

1) koordinaatti- ja korkeusjärjestelmät, paikannusruudustot, paikannimet, hallinnolliset

3 §

Lain soveltamisalaan kuuluvat paikkatietoaineistot ja -palvelut

Tämän lain säännöksiä sovelletaan viranomaisten hallussa oleviin julkisiin paikkatietoaineistoihin, jotka kuuluvat johonkin seuraavista INSPIRE-direktiivin liitteissä I, II ja III määritellyistä tietoryhmistä sekä niiden sisältämiin tietoihin liittyviin paikkatietopalveluihin:

1) koordinaatti- ja korkeusjärjestelmät, paikannusruudustot, paikannimet, hallinnolliset

HE 83/2015 vp

yksiköt, osoitteet, kiinteistöt, liikenneverkot, hydrografia ja suojellut alueet;

2) korkeus, maanpeite, ortoilmakuvat ja geologia;

3) tilastoyksiköt, rakennukset, maaperä, maankäyttö, väestön terveys ja turvallisuus, yleishyödylliset ja muut julkiset palvelut, ympäristön tilan seurantaverkostot ja -laitteet, tuotanto- ja teollisuuslaitokset, maatalous- ja vesiviljelylaitokset, väestöjakauma, erityisen sääntelyn piiriin kuuluvat alueet ja raportointiyksiköt, luonnonriskialueet, ilmakehän tila, ilmaston maantieteelliset ominaispiirteet, merentutkimuksen maantieteelliset ominaispiirteet, merialueet, biomaantieteelliset alueet, elinympäristöt ja biotoopit, lajien levinneisyys, energiavarat ja mineraalivarat.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin lain soveltamisalaan kuuluvista paikkatietoaineistoista.

4 §

Paikkatietoaineistoja ja -palveluja kuvaavat tiedot

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on laadittava ja pidettävä ajan tasalla *tämän lain soveltamisalaan kuuluvia* paikkatietoaineistoja ja näitä aineistoja koskevia tietopalveluja kuvaavat tiedot (metatiedot).

Metatiedon sisältöä koskevista teknisistä vaatimuksista säädetään INSPIRE-direktiivin täytäntöönpanosta metatiedon osalta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1205/2008.

yksiköt, osoitteet, kiinteistöt, liikenneverkot, hydrografia ja suojellut alueet;

2) *korkeussijainti*, maanpeite, *ortokuvat* ja geologia;

3) *tilastointiyksiköt*, rakennukset, *maannos*, maankäyttö, väestön terveys ja turvallisuus, yleishyödylliset ja muut julkiset palvelut, ympäristön tilan *seurantalaitteet* ja *-paikat*, tuotanto- ja teollisuuslaitokset, maatalous- ja vesiviljelylaitokset, väestöjakauma, *aluehallinnan, rajoitusten ja* sääntelyn piiriin kuuluvat alueet ja raportointiyksiköt, luonnonriskialueet, ilmakehän tila ja ilmaston maantieteelliset ominaispiirteet, merentutkimuksen maantieteelliset ominaispiirteet, merialueet, *eliömaantieteelliset* alueet, elinympäristöt ja biotoopit, *lajin* levinneisyys, energiavarat ja mineraalivarat.

Tätä lakia sovelletaan kunnan hallussa tai kunnan puolesta toisen hallussa oleviin paikkatietoaineistoihin vain, jos kunnalla on lakiin tai asetukseen perustuva velvollisuus kyseisten paikkatietojen keruuseen tai levittämiseen.

4 §

Paikkatietoaineistoja ja -palveluja kuvaavat tiedot

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on laadittava ja pidettävä ajan tasalla paikkatietoaineistoja ja *-palveluja kuvaavat tiedot, jotka mahdollistavat kyseisten aineistojen ja palvelujen löytämisen, luetteloinnin ja käytön (metatieto).*

Metatiedon sisältöä koskevista teknisistä vaatimuksista säädetään *Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/2/EY täytäntöönpanosta* metatiedon osalta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1205/2008.

6 §

Yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on laadittava ja pidettävä ajan tasalla *tämän lain soveltamisalaan kuuluvasta* paikkatietoaineistosta yhteiskäyttöön soveltuva versio (yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto).

Yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston laadimisessa ja käsittelyssä on noudatettava, mitä henkilötietolaissa (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa sekä muualla laissa säädetään.

7 §

Paikkatietoaineiston saatavuus tietoverkossa

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on huolehdittava siitä, että yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto on saatavilla tietoverkossa aineiston katselua ja *siirtämistä* varten.

Yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston asettamista tietoverkossa saataville koskevista teknisistä vaatimuksista säädetään INSPIRE-direktiivin 16 artiklan nojalla annettavassa komission asetuksessa.

10 §

Haku- ja tukipalvelujen käyttäminen muuta aineistoa varten

Maanmittauslaitos voi asettaa tarpeellisina pitämiään ehtoja ja rajoituksia tukipalvelujen käytölle 1 ja 2 momentin mukaisissa tilanteissa. Maanmittauslaitoksen on saatettava tällaisia ehtoja ja rajoituksia koskevat yleiset periaatteet 17 §:ssä tarkoitetun neuvottelukunnan tietoon.

6 §

Paikkatietoaineiston ja -palvelujen yhteiskäyttöisyys

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on laadittava ja pidettävä ajan tasalla paikkatietoaineistosta yhteiskäyttöön soveltuva versio (yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto) *sekä huolehdittava siihen liittyvien paikkatietopalvelujen yhteiskäyttöisyydestä.*

Paikkatietoaineistojen ja -palvelujen yhteiskäyttöisyyttä koskevista vaatimuksista säädetään INSPIRE-direktiivin 7 artiklan nojalla annettavassa komission asetuksessa.

7 §

Paikkatietoaineiston saatavuus tietoverkossa

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on huolehdittava siitä, että yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto on saatavilla tietoverkossa aineiston katselua ja *lataamista* varten.

Yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston asettamista tietoverkossa saataville koskevista teknisistä vaatimuksista säädetään INSPIRE-direktiivin 16 artiklan nojalla annettavassa komission asetuksessa.

10 §

Haku- ja tukipalvelujen käyttäminen muuta aineistoa varten

(kumotaan)

11 §

Viranomaisten välinen tietojenvaihto

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on annettava yhteiskäyttöinen paikkatietoaineistonsa toisen viranomaisen käyttöön, jos aineiston käyttö on tarpeen kyseisen viranomaisen julkisen vallan käyttöön liittyvien tehtävien suorittamiseksi.

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen ja 1 momentissa tarkoitettun toisen viranomaisen tulee ennakolta varautua yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston esteettömään saatavuuteen, jos on todennäköistä, että aineistoa on tarpeen käyttää myös kiireellisissä tilanteissa.

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on annettava myös toisen Euroopan yhteisön jäsenvaltion viranomaiselle, yhteisön toimielimelle ja elimelle sekä sellaisen kansainvälisen sopimuksen mukaan perustetulle elimelle, jonka sopimuspuolia Suomi ja Euroopan yhteisö ovat, sellainen yhteiskäyttöinen paikkatietoaineistonsa, jota luovutuksensaaja tarvitsee suorittaessaan sille säädettyä tai määrättyä ympäristön tilaan vaikuttavaa tehtävää.

15 §

Paikkatietoaineistojen käyttöä koskevat ehdot

Paikkatietoa hallinnoiva viranomainen voi asettaa ehtoja paikkatietoaineiston katselulle, siirrolle tai käytölle. Tällaiset ehdot ja niihin liittyvä sopimusmalli on oltava saatavilla tietoverkossa.

11 §

Viranomaisten välinen tietojenvaihto

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on annettava yhteiskäyttöinen paikkatietoaineistonsa ja siihen liittyvät paikkatietopalvelunsa toisen viranomaisen käyttöön, jos niiden käyttö on tarpeen kyseisen viranomaisen julkisen vallan käyttöön liittyvien tehtävien suorittamiseksi.

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen ja 1 momentissa tarkoitettun toisen viranomaisen tulee ennakolta varautua yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston ja siihen liittyvien paikkatietopalvelujen esteettömään saatavuuteen, jos on todennäköistä, että niitä on tarpeen käyttää myös kiireellisissä tilanteissa.

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on annettava myös toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselle, unionin toimielimelle ja elimelle sekä vastavuoroisesti ja tasa-arvoisesti sellaisen kansainvälisen sopimuksen mukaan perustetulle elimelle, jonka sopimuspuolia Suomi ja Euroopan unioni ovat, sellainen yhteiskäyttöinen paikkatietoaineistonsa ja siihen liittyvät paikkatietopalvelunsa, joita luovutuksensaaja tarvitsee suorittaessaan sille säädettyä tai määrättyä ympäristön tilaan vaikuttavaa tehtävää.

15 §

Paikkatietoaineistojen ja -palvelujen käyttöä koskevat ehdot

Paikkatietoa hallinnoiva viranomainen voi asettaa ehtoja paikkatietoaineiston sekä -palvelujen katselulle, lataamiselle tai käytölle. Tällaiset ehdot eivät kuitenkaan saa aiheuttaa käyttötilanteessa ilmeneviä käytännön esteitä paikkatietoaineistojen ja paikkatietopalvelujen yhteiskäytölle. Ehtojen ja niihin liittyvän sopimusmallin on oltava saatavilla tietoverkossa.

HE 83/2015 vp

Euroopan yhteisön toimielimille ja elimille toimitettavien paikkatietoaineistojen luovuttamisesta säädetään INSPIRE-direktiivin 17 artiklan nojalla annettavassa komission asetuksessa.

18 §

Seuranta

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on seurattava tietoverkkoon saataville asetetun yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston käyttöä sekä toimitettava seurantatiedot maa- ja metsätalousministeriölle.

Maanmittauslaitoksen on seurattava hakupalveluun liitetyn tiedon laatua, kattavuutta, yhteensopivuutta ja käyttöä, paikkatietoaineistojen saatavuutta tietoverkossa ja tietopalvelujen yhteentoimivuutta sekä toimitettava seurantatiedot maa- ja metsätalousministeriölle.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu seurannasta ja seurantatiedon luovuttamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Euroopan *unionin* toimielimille ja elimille toimitettavien paikkatietoaineistojen luovuttamisesta säädetään INSPIRE-direktiivin 17 artiklan nojalla annettavassa komission asetuksessa.

18 §

Seuranta

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on seurattava tietoverkkoon saataville asetetun yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston käyttöä sekä toimitettava seurantatiedot maa- ja metsätalousministeriölle.

Maanmittauslaitoksen on seurattava hakupalveluun liitetyn tiedon laatua, kattavuutta, yhteensopivuutta ja käyttöä, paikkatietoaineistojen saatavuutta tietoverkossa *sekä* tietopalvelujen yhteentoimivuutta *ja* toimitettava seurantatiedot maa- ja metsätalousministeriölle *sekä huolehdittava siitä, että seurantatiedot ovat pysyvästi saatavilla tietoverkossa.*

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu seurannasta ja seurantatiedon luovuttamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .
